

Creatief in denken en doen!

Anti-Pestprotocol

Vastgesteld door de MR: 10-9-2020

Inhoudsopgave

1. Algemene informatie over het begrip pesten

- 1.1 Doel van dit protocol
- 1.2 Inleiding
- 1.3 Wat is pesten?
- 1.4 Wat zijn de verschillende vormen van pesten?
- 1.5 Wat is cyberpesten?

2. Algemene informatie over de gevolgen van pestgedrag

- 2.1 Het groepsproces
- 2.2 Signalen die kunnen duiden op pesten

3. De inzet van de school m.b.t. het voorkomen van pestgedrag

- 3.1 Preventieve maatregelen
- 3.2 Trainen van sociale vaardigheden

4. Algemene afspraken binnen de school m.b.t. het bestrijden van pestgedrag

- 4.1 Schoolondersteuning voor de betrokken partijen
- 4.2 Stappenplan pesten

1. Algemene informatie over het begrip pesten

1.1 Doel van dit protocol

Dit stuk heeft de bedoeling

- algemene informatie te geven over het begrip pesten
- algemene informatie te geven over de gevolgen van pestgedrag
- de inzet van de school m.b.t. het voorkomen van pestgedrag te beschrijven
- te komen tot algemene afspraken binnen de school m.b.t. het bestrijden van pestgedrag

1.2 Inleiding

Pesten is een groot probleem. **1 op de 6 kinderen op de basisschool** zijn slachtoffer van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk zowel voor slachtoffer als pester. De omvang en zwaarte van het probleem is bepalend voor de aanpak.

De school wil daarom een beleid ontwikkelen dat het pestprobleem een halt toeroept, en wel op zo'n manier dat alle geledingen op één lijn komen en elkaar steunen. **Samenwerking is van doorslaggevende betekenis voor een succesvolle aanpak.** Bij de aanpak wordt daarom samengewerkt door alle opvoeders en in het bijzonder door de ouders en de leerkrachten.

Ook voor situaties waarbij het pesten niet direct in het schoolgebouw of tijdens de schooltijden plaatsvindt, is de school betrokken, zoals bijvoorbeeld onderweg naar school en cyberpesten. Daarom zet de school in op het geven van voorlichting en werken wij met de methode Kwink.

1.3 Wat is pesten?

Pesten is vaak niet eenvoudig te onderscheiden van een gewone ruzie of onschuldig plagen. Als beide partijen even sterk zijn en als er geen intentie is om de ander te beschadigen wordt dit gezien als plagen. Een conflict tussen partijen over een bepaalde zaak noemen we ruzie. Als een ruzie uitgesproken is kunnen de voormalige ruziemakers vaak weer samen door één deur. Door bovengenoemde voorbeelden zal de sociale weerbaarheid van een kind vergroot worden. Bij pesten is er meer aan de hand. Er is een duidelijke *slachtofferrol* en een *daderrol*. Het gaat bij pesten om een combinatie van:

- **Machtsverschil:** de gepeste is jonger, kleiner, minder sterk, minder machtig of staat tegenover een meerderheid.
- **Schade:** er ontstaat lichamelijke, materiële en/of geestelijke schade.
- **Langdurig:** het pesten houdt niet na één keer op, maar gaat lange tijd door.
- **Herhaald:** het gaat vaak om dezelfde pester(s) die het op één slachtoffer gemunt heeft/ hebben.
- **Opzet:** de pester weet dan meestal heel goed dat het om pesten gaat, maar gaat er (zoveel mogelijk buiten het zicht van de leraren en de leiding) bewust mee door.

Gepest worden is zeer slecht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en kan leiden tot trauma's. Pesten zorgt ervoor dat de kans 400% groter is om terecht te komen in de criminaliteit. Bij ernstige en langdurige gevallen van pesten is er in feite sprake van 'herhaald geweld'.

1.4 Wat zijn verschillende vormen van pesten?

Pesten heeft niet alleen duidelijke kenmerken, maar ook verschillende vormen;

- **Fysiek geweld;** schoppen, slaan, spugen, duwen, trekken, laten struikelen, krabben, bijten, haren trekken.
- **Verbaal geweld;** schelden, dreigen, bijnamen geven, belachelijk maken, vernederen, chanteren, roddelen.
- **Intimidatie;** stalken, opwachten, de weg versperren, dwingen om bezit af te geven, dwingen tot het verrichten van handelingen, kleineren, alle inbreng als waardeloos bestempelen.
- **Isolatie;** uitsluiten, doodzwijgen, negeren.
- **Stelen of vernielen van spullen;** afpakken of beschadigen van spullen.
- **Cyberpesten;** in verschillende vormen (zie 1.5).

1.5 Wat is cyberpesten?

Digitaal pesten is ook een vorm van pesten. Cyberpesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat op school soms door. Het pesten heeft effect op het schoolklimaat en op de (individuele) leerresultaten. Het is een groeiend probleem!

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten:

- **(anonieme) berichten versturen;** schelden, roddelen, bedreigen via social media
- **foto's op internet plaatsen;** mobieltjes en webcam
- **privégegevens op een site plaatsen;** wachtwoorden stelen en misbruiken
- **haatprofielen aanmaken**
- **virussen sturen**
- **happy slapping;** het in elkaar slaan van een persoon dat vastgelegd wordt op de camera
- **versturen van een e-mail bom:** grote hoeveelheid e-mails sturen, wat schade brengt aan de ontvangende computer

Schrikbarend is te weten dat 20% van de leerlingen te maken heeft met cyberpesten. Niet al deze vormen zijn te vinden binnen onze basisschool, maar toch is het van belang te weten waarin cyberpesten kan ontaarden.

De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten, het is daarom belangrijk dat de gevaren, die internet en sociale media met zich mee kunnen brengen, besproken worden met de kinderen.

In de Kwink lessen van onze sociaal emotionele methode, wordt ook aandacht besteed aan pesten. Drie keer per jaar brengt Kwink een actueel katern uit, aansluitend bij de Week Tegen Pesten, de Week van de Mediawijsheid en de Week van de Lentekriebels. Met achtergrondinformatie en suggesties voor korte lesactiviteiten voor alle groepen.

2. Algemene informatie over de gevolgen van pestgedrag

2.1 Het groepsproces.

Pesten kan alleen begrepen worden als groepsproces. Bij pesten zien we verschillende rollen. De bekendste rollen zijn die van pester en slachtoffer. Minder bekend zijn de rollen die de omstanders innemen. Deze omstanders hebben vaak zonder dat zij het zich bewust zijn, heel veel invloed op het pesten. De groep betrokkenen bestaat uit:

- **De gepeste;** slachtoffer.
- **De pester;** neemt het initiatief, wisselt wel eens van rol met meeloper.
- **De meelopers;** doen mee met het pesten en zitten vaak in dezelfde populaire groep als de pester.
- **De zwijgers;** door te zwijgen stem je toe dat er gepest wordt en tolereer je pestgedrag.
- **De helpers;** deze verdedigen de slachtoffers, hun gedrag is erop gericht om relaties goed te houden. Ze hebben veel inlevingsvermogen en vinden i.t.t. de pester affectie belangrijker dan status.

2.2 Signalen die kunnen duiden op pesten.

Mogelijke signalen van pesten:

- vaak alleen staan in de pauze
- tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan
- een spel is "toevallig" steeds net begonnen als hij/ zij erbij komt
- vaak alleen met jongere kinderen spelen
- niet naar buiten willen op school
- zuchten, piepen en steunen van andere kinderen, als het betreffende kind een idee oppert, dat wel geaccepteerd zou worden indien een ander kind dat idee aangedragen zou hebben
- indien andere kinderen alles maar stom vinden van het betreffende kind, over hem of haar roddelen, negatief reageren om zijn of haar fouten

- niet meer naar school of activiteit willen, of aangeven zich ziek te voelen
- prikkelbaarheid
- zich opsluiten in huis
- nooit uitgenodigd worden op partijtjes van klasgenoten
- treuzelen met naar huis gaan
- zelf een blessure scheppen om niet naar school of activiteit te hoeven
- niet willen/kunnen slapen, bedplassen, nachtmerries of onrustig slapen
- dalende resultaten op school
- bepaalde kleding niet meer willen dragen
- verjaardag niet meer willen vieren
- regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuis komen

Indien er sprake is van één of meer signalen *kan* het zijn dat het kind gepest wordt. Het is belangrijk er dan achter te komen of de vermoedens kloppen, of dat er iets anders aan de hand is. Ook bij ontkenning is het goed om tegen het kind te zeggen, dat hij of zij altijd welkom is, indien er problemen zijn. 65% van de kinderen vertelt het niet thuis.

Vaak willen pesters graag een hoge sociale status en geliefd zijn. Het pestgedrag is een manier om die status te bereiken. Deze status vinden zij belangrijker dan affectie. Pesters zijn vaak populair, maar niet altijd geliefd. De pester heeft vaak een bovengemiddeld begrip van wat mensen denken of voelen en weet goed waar de zwakke plekken van kinderen liggen. Hij of zij heeft een geweten en kent het gevoel van goed en kwaad, maar overtuigt zich ervan dat pestgedrag gerechtvaardigd is. Pesters leggen vaak de verantwoordelijkheid bij een ander, bagatelliseren of schieten snel in de verdediging.

Mogelijke (dieper liggende) oorzaken van pestgedrag:

- Een problematische thuissituatie
- Gevoelde anonimiteit; voelt zich verloren
- Het moeten spelen van een niet-passende rol
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school of thuis; autoritair leiderschap
- Een gevoel van incompetentie; slechte resultaten of een laag niveau
- Een zwak gevoel voor autonomie; onzelfstandig of onverantwoordelijk
- Zelf gepest zijn

3. De inzet van de school m.b.t. het voorkomen van pestgedrag

3.1 Preventieve maatregelen op et Buut

Op onze school werken we preventief aan pestgedrag door structureel aandacht te geven aan de sociaal emotionele ontwikkeling van onze leerlingen. Dit doen wij met de methode “**Kwink**”. De basis voor een veilige leeromgeving wordt gelegd in goed klassenmanagement, door aandacht te schenken aan de groepsvorming, door middel van groepsvormende activiteiten en door het opstellen van afspraken en omgangsregels.

Sociaal-emotioneel leren kent vijf competenties. Gedragsdeskundigen stellen dat het systematisch aanleren van de volgende vijf competenties (levensvaardigheden) wezenlijk bijdraagt aan een veilige leer- en leefomgeving:

1. Besef hebben van jezelf (ik)
2. Zelfmanagement (ik)
3. Besef hebben van de ander (jij)
4. Relaties kunnen hanteren (jij)
5. Keuzes kunnen maken (wij)

Kwink zet deze vijf SEL (Sociaal Emotioneel Leren)-competenties uit in een leerlijn voor de hele school, verbindt die aan de groepsfasen en creëert zo de beste voorwaarden voor een veilig leer- en leefklimaat. Voorkomen is beter dan genezen. Niemand wil dat gedrag van kinderen uit de hand loopt. Dit type gedrag kan ook het klimaat in de groep negatief beïnvloeden. Veel van die gedragsproblemen zijn door het aanbieden van goed onderwijs te voorkomen. **Preventie** is daarbij het sleutelwoord en is nauw verbonden met veiligheid. Zeker in het kader van passend onderwijs is vroegtijdige signalering, gevolgd door snelle, lichte maatregelen en interventies, van groot belang. Onderzoek bevestigt dat preventie vele malen effectiever is, dan achteraf (curatief) repareren.

Het pesten binnen een organisatie valt niet volledig uit te sluiten, maar we zetten ons als team er volledig voor in om er samen voor te zorgen dat het niet tot langdurig pesten of ‘herhaald geweld’ komt.

De leerkracht heeft een voorbeeldfunctie. De basishouding van de leerkrachten is het aanvaarden van alle leerlingen. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Positief en gewenst gedrag staat bij ons centraal. Dit doen wij door gewenst gedrag te benoemen en ongewenst gedrag bij te sturen, door het maken van duidelijke afspraken en regels en via gerichte feedback.

SCOL

Twee keer per jaar nemen we in groep 4 t/m 8 de SCOL af. Een onderdeel daarvan is de Monitor Sociale Veiligheid

De Monitor Sociale Veiligheid (MSV) is een instrument om de sociale veiligheid van leerlingen te meten en te volgen. Deze monitoring is een wettelijke verplichting. De MSV is

een optionele toevoeging op de leerlingvragenlijst van de Sociale Competentie Observatielijst (LeerlingSCOL). Leerlingen vanaf groep 6 vullen deze leerlingvragenlijst in. De uitslag geeft ons informatie over de sociale veiligheid binnen de groepen van onze school.

3.2 Trainen van sociale vaardigheden

De stopmethode:

Je kunt beginnend pesten snel signaleren en in een vroeg stadium stoppen.

Dat vraagt van alle leerlingen dat ze leren tijdig 'Nee' en/of 'Stop' te zeggen en de geweldloze bemiddeling van anderen inroepen als het pesten niet stopt.

Het vraagt van '**pesters**' en de '**meelopers**' dat ze leren het 'Nee' en 'Stop' van een ander te respecteren en ook werkelijk stoppen.

Het vraagt van de '**omstanders**' dat ze leren tijdig en zonder geweld tussenbeide te komen door de '**dader**' aan te spreken of de hulp van volwassenen in te schakelen.

Het vraagt van de volwassenen dat ze pesten en de hulpvraag van leerlingen en ouders serieus nemen.

Want: niet de '**dader**' of de '**omstanders**' bepalen wat je hindert, angstig maakt of pijn doet. Dat bepaal je als '**slachtoffer**' zelf.

In de groep traint de leerkracht wekelijks de sociale vaardigheden m.b.v. de methode Kwink. Het eenmalig afspreken van gedragsregels of een anti-pestprotocol is niet voldoende. Het gaat ook om het trainen van sociale vaardigheden en het leren conflicten zonder geweld op te lossen. Het werken daaraan vormt een onderdeel van de begeleiding in alle lessen. En het vraagt in school voortdurende aandacht van allen. Stop zeggen als je het vervelend vindt en stoppen als je stop hoort.

De volgende sociale vaardigheden worden getraind;

- *Ervaringen delen*
Met andere delen wat je bezig houdt, zowel positieve als negatieve ervaringen. En plezier maken met anderen.
- *Aardig doen*
De ander op een positieve manier benaderen en zorg dragen voor anderen.
- *Samen spelen en werken*
Samen met anderen iets tot stand brengen.
- *Een taak uitvoeren*
Omgaan met taken en opdrachten. Denk hierbij aan schoolse taken, maar ook aan andere taken, zoals de planten water geven, de klas opruimen.
- *Jezelf presenteren*
Jezelf kenbaar maken in het gezelschap van anderen.
- *Een keuze maken*
De manier waarop je kiest en beslist en/of je eigen keuzes kunt maken.
- *Opkomen voor jezelf*

Omgaan met weerstand van anderen en voor jezelf zorgen. Omgaan met ruzie.

- *Op een goede manier omgaan met een verschil van mening, belangentegenstelling of een conflict oplossen.*

4. Te komen tot algemene afspraken binnen de school m.b.t. het bestrijden van pestgedrag

4.1 Schoolondersteuning voor de betrokken partijen

Het stappenplan geeft weer hoe de school omgaat met de verschillende betrokkenen binnen een peestsituatie. Hieronder volgt een opsomming van de mogelijkheden waarmee de school de verschillende partijen die een rol spelen in een peestsituatie kan ondersteunen.

Steun bieden aan het kind dat gepest wordt; naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen. Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen. Samen met het kind werken aan oplossingen, zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden. Zorgen voor vervolg gesprekken.

Steun bieden aan het kind dat zelf pest; met het kind bespreken wat het pesten voor een ander betekent. Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen. Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden. Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen. Stel grenzen en verbind daar consequenties aan. Zorgen voor vervolggesprekken.

De ouders van het gepeste kind en van het pestende kind steunen; ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen. Ouders op de hoogte houden van peestsituaties. Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt. In samenwerking met school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie. Als het nodig is voor ouders, doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

De middengroep (de rest van de groep) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem; met de kinderen praten over pesten en hun eigen rol daarin. Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen. Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

De algemene verantwoordelijkheid van de school; de school zorgt dat de directie, de leerkrachten en het ondersteunend personeel voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school. De school neemt stelling tegen pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen, waar de hele school bij betrokken is.

4.2 Stappenplan pesten

Stappenplan pestgedrag

Bij een peestsituatie gaan we uit van de volgende stappen. Wanneer een stap geen oplossing biedt/de situatie onveranderd blijft, wordt de volgende stap ingezet.

1. Het gepeste kind probeert het zelf op te lossen
stap a: voorbeeld: zeg: hou op, dit vind ik niet leuk
stap b: voorbeeld: zeg: hou op, heb je me niet gehoord?
stap c: voorbeeld: zeg: als je niet ophoudt ga ik naar de meester of juf (of naar mijn vader of moeder)
2. Het gepeste kind, de ouder/verzorger of een ander die het signaleert neemt contact op met de groepsleerkracht of zorgcoördinator (zie punt 6). De groepsleerkracht of zorgcoördinator onderzoekt hoe het precies zit. Misschien ligt het anders. De situatie wordt in beeld gebracht.
3. De ouders van de pester en het gepeste kind worden op de hoogte gesteld.
4. De leerkracht zorgt voor documentatie van de peestsituaties in het journaal van de betrokken leerlingen.
5. Als het nog nodig is na de gesprekken tussen de pester en het gepeste kind wordt de situatie besproken in de groep.
De leerkracht van het kind kan het voorval inbrengen in het paralleloverleg om samen met de collega's naar een oplossing te zoeken. Voor de pester, maar ook voor het gepeste kind kan een aanpak worden bepaald. Eventueel kan een sociogram worden afgenomen.
6. De leerkracht neemt contact op met het aanspreekpunt pesten (dit is de gedragsspecialist, nu tijdelijk zorgcoördinatoren Miranda Mulder en Marja Latenstein) van de school.
7. De zorgcoördinator checkt de stappen en geeft advies aan de groepsleerkracht.
8. De directie wordt van de situatie op de hoogte gesteld.
9. De directie overlegt met de partijen en zoekt naar een oplossing.
10. Inzet vertrouwenspersoon/klachtenregeling.

Het is wenselijk dat dit stappenplan binnen 3 weken afgerond is.